

Vertalen via internet

Reactie op Icy Tea van een bijna-native-speaker Nederlands

In het vorige Pictogramnummer schreef RC-medewerker Jan Hemel in de column 'Icy Tea' over zijn ervaringen met het vertalen van een brief in het Duits via internet. De redactie ontving de volgende reactie van Julia Harvey, werkzaam bij het Talencentrum van de RUG.

Ik heb met interesse en veel plezier Icy Tea van Pictogram 3 gelezen waarin Jan Hemel zijn ervaringen met vertaalmachines vertelt. Ik kende het verhaal zo goed – ik hoor soortgelijke ervaringen bijna iedere week.

Meestal zijn het mensen die denken dat het niet de moeite waard is zo'n tekst te laten vertalen door een professional omdat dat geld kost. Daarnaast is er het gevoel van 'iedereen moet dat toch kunnen, een brief in een andere taal, zo moeilijk kan het toch niet zijn'. Maar de realiteit valt vaak tegen, zoals op diverse manieren blijkt uit dit artikel.

Waarom zou je inderdaad iemand betalen voor het vertalen van een brief, een artikel, een boek, noem maar op. Zonde van het geld, toch? Het hangt natuurlijk van vele dingen af. Hoe belangrijk is de tekst, bijvoorbeeld.

Als het voor publicatie is, dan is het natuurlijk een hele andere zaak dan een snelle e-mail naar een kennis. Iedere taal heeft namelijk zijn eigen stijl voor verschillende typen tekst – of het Nederlands, Engels, Frans, Duits of welke andere taal dan ook is, er is altijd een 'toon' voor een tekst. Je zou nooit in je eigen taal briefstijl gebruiken voor een artikel, of

krantenstijl voor een boek, om zomaar wat voorbeelden te geven.

Je moet echt goed in een taal zijn, of die als moedertaal hebben (hoewel dat ook geen garantie is, getuige de vele slecht geschreven teksten die je dagelijks tegen komt) om zulke teksten goed te schrijven. Maar als je een tekst door een deskundige laat vertalen is de toon meteen correct.

Hilarisch

Maar nu zijn wij gekomen bij het kern van het probleem – iets dat heel na aan het hart van iedere Nederlander ligt – de kosten. Idealiter moet je iets voor niets heb-

als je echt wilt lachen

als professional

vertaler, dan laat

je een tekstje

vertalen door zo'n

programma, en terug

laten vertalen

> ben. Dat regel je door het zelf te doen, of een kennis vragen om het te doen, of je gaat op zoek naar een gratis vertaalmachine op het internet.

Icy Tea geeft heel goed aan dat dit laatste optie eigenlijk geen optie is, en zeker niet voor academici. Net als de vertaaloptie binnen Word, deze 'programma's' vertalen letterlijk woord voor woord – uit de 'gangbare' talen, dus niet uit het Nederlands – en hebben geen enkel gevoel voor context. Dit levert de meest lachwekkende teksten op – als je echt wilt lachen als professional vertaler, dan laat je een tekstje vertalen door zo'n programma, en terug laten vertalen – de resultaten zijn zonder uitzondering hilarisch!

Een kennis vragen is altijd een goede optie, mits die het kan, maar pas maar op dat je dat niet al te vaak doet, en dat de tekst niet al te lang is – er zijn grenzen aan wat iemand wil doen voor een bos bloemen af en toe! Gratis diensten voor het goed vertalen van een artikel of een boek zijn wel erg moeilijk te vinden. Dus, vaak rest er niets anders op dan zelf aan het werk te gaan, en meestal valt dat tegen.

Binnen een universiteit zijn wij meestal niet gewend om ons tijd als geld te zien. Hoeveel kost een uur van uw tijd, bijvoorbeeld? Het is niet zo moeilijk om uit te rekenen dat een uur van een professor veel duurder is dan een uur van ondersteunend personeel, of dat

één van een UD is goedkoper dan één van een UHD.

Laat ons teruggaan naar dat brief van Icy Tea, dat in het Duits moest. Een Duitse vertaler, native speaker, zou dat binnen een uur vertalen, uitgaand van een gewone brief van 1 à 2 A4tjes. Geen sprake van dat het eerst naar een andere taal moest, en ook met garantie dat het de goede toon heeft.

Dhr Hemel was minimaal 2 uur met zijn brief bezig, en toch had hij het gevoel dat het niet precies was wat hij in gedachten had bij het begin. Hij heeft hem thuis gedaan, tenminste, dat vat ik op uit het feit dat zijn zoon erbij was, dus in overuren. In de zakenwereld kosten die uren meer... Tel er dan de frustratie erbij, en zo vliegen de uren voorbij.

Bedenk maar wat je anders in die 2 (of meer) uren had kunnen doen! Om weer zo'n akelige zakenkreet te gebruiken, die tijd had je aan 'core business' kunnen besteden, of aan dingen die je waarschijnlijk veel leuker vindt dan zwoegen over een brief in een andere taal!

Free lunch

Er zijn natuurlijk wel vertaalprogramma's die goed zijn – maar

die werken een beetje anders. Het best bekend binnen de vertaalwereld is Trados. Dit programma werkt met een database van alle vertalingen die gemaakt zijn via het programma. Als een tekst eerder is vertaald, krijg je de vertaling voorgeschoteld. Als je op zoek bent naar een woord in een bepaalde context, dan kun je dat ook snel vinden.

Het cruciale punt hier is dat het werkt *samen met een vertaler van vlees en bloed*, die altijd controleert of de vertaling in de context past. Wat leuk is van de kant van de opdrachtgever, als ie naar ons komt, je krijgt korting voor zinnen of zelfs hele delen van teksten die al vertaald zijn, ongeacht of ze oorspronkelijk voor jou vertaald waren of niet.

Even terug te komen bij de kosten – zelf doen kost dus ook geld, vaak meer dan het laten doen. There's no such thing as a free lunch.

Julia Harvey
Vertaal- en correctiecoördinator
Talencentrum RUG

[de soort fouten die hierboven in staan krijg je als je je tekst niet door een native speaker laat nakijken.]

